Bankarska kriza u VB: analiza uzroka i uspjeh rješenja

Liović, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:235408

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

Bankarska kriza u VB:
analiza uzroka i uspjeh rješenja

Mentor: **Student:**

Prof.dr.sc. Roberto Ercegovac **Ana Liović**

Split, srpanj, 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD....4

1.1. Definicija problema....4

1.2. Cilj rada....4

1.3. Metode rada....5

1.4. Struktura rada....5

2. BANKARSKA KRIZA: POJAM I UZROCI....5

2.1. Pojam: „bankarska kriza“....5

2.2. Makroekonomski uzroci....6

2.3. Mikroekonomski uzroci....7

2.4. Praktične i empirijske metode....7

3. BANKARSKA KRIZA U VELIKOJ BRITANIJI (2008-2009)....8

3.1. Strmoglavi pad....8

3.2. Nacionalizacija banaka....9

3.3. Nezaposlenost....10

3.4. Utjecaj krize na poduzeća....11

4. UZROCI KRIZE I ANALIZA BANAKA KOJE SU POGOĐENE KRIZOM....12

4.1. Uzroci....12

4.2. Northern Rock....14

4.3. Bradford & Bingley....17

4.4. HBOS....20

4.5. Lloyds....21

4.6. Royal Bank of Scotland.....22

4.7. Dunfermline.....24

5. AKTIVNA ULOGA I MJERE DRŽAVE.....25

5.1. Aktivna uloga države.....25

5.2. Mjere pomoći financijskom i gospodarskom sustavu.....26

5.3. Fiskalni i monetarni aspekti pomoći financijskom sustavu.....27

5.4. Dopuštenost državnih potpora za vrijeme krize.....28

6. UTJECAJ DRŽAVNIH MJERA NA AKTIVNOST BANKARSKOG SEKTORA.....29

6.1. Efektivnost mjera.....29

6.2. Utjecaj mjera na aktivnost bankarskog sektora.....30

7. PERSPEKTIVE BANKARSKOG SEKTORA U VB.....31

7.1. Investicijsko bankarstvo.....32

7.2.Trgovina financijskim instrumentima.....32

7.3. Konkurencija u bankarskom sektoru.....33

7.4. Ponovna izgradnja povjerenja u bankarskom sektoru.....34

8. ZAKLJUČAK.....35

9. LITERATURA.....36

10. SAŽETAK.....37

11. SUMMARY.....38

1. UVOD

1.1.Definicija problema

Glavni problemi o kojima će se pisati u ovom radu su nastanak bankarske krize u Velikoj Britaniji, analiza mogućih uzroka, sanacija cijele situacije te u konačnici oporavak i poslovanje nakon krize tj. uspjeh samog rješenja. Općenito, uvjeti za nastanak krize razvijaju se tokom dužeg perioda, ali kriza se zato dogodi u kratkom roku i pogodi velik dio gospodarstva. Iako se vjerovalo da se glavni uzroci nastanka krize nalaze u makroekonomiji te da nema smisla ništa poduzimati dok provođenje određene makroekonomske politike ne da rezultate, kriza zapravo nastaje i pod utjecajem neadekvatnog poslovanja, nedovoljnog provođenja kontrola te pod raznim pogrešnim političkim utjecajima. Nakon svega toga dolazi do insolventnosti banaka čija daljnja pogrešna alokacija sredstava vodi do porasta gubitaka. Institucionalni aspekt, očito, igra veliku ulogu u nastanku krize te njegovo zanemarivanje može dovesti do problema u ostvarivanju željenih rezultata provođenjem određene makroekonomske politike.

Britansku bankarsku krizu, kao temu ovog rada, zapravo je teško definirati. O njoj se više može spekulirati, može je se analizirati i detaljno opisivati. Ona je nastala iz niza različitih pogrešnih poteza britanskih političara, a može se, isto tako, jednostavno, reći kako je zapravo uvezena iz SAD-a zahvaljujući ogromonoj povezanosti njihovih financijskih sektora.

Sam opis problema ovog rada može se podijeliti na teorijski, praktični te operativni. U teorijskom dijelu rada objašnjavat će se termin, definicija te uobičajeni uzroci bankarskih kriza općenito. U 80-im i 90-im godinama prošlog stoljeća, broj bankarskih kriza se drastično povećao u odnosu na njihov broj nakon Drugog svjetskog rata pa je i porastao broj različitih teorijskih stavova vezanih uz samu problematiku. Praktični dio rada odnosit će se konkretno na slučaj Velike Britanije, točnije na banke koje su bile osobito pogođene krizom. U tom dijelu istraživat će se i analizirati situacija pojedinih banaka prije i nakon krize te će se u najviše pogođenim segmentima pokušati pronaći uzrok. U operativnom dijelu rada razradit će se utjecaj mikro i makro alata te ostalih paketa kojima država i ostale ovlaštene regulatorne institucije rješavaju probleme i umanjuju posljedice.

1.2. Cilj rada

Ovaj rad za cilj ima analizirati uzroke bankarske krize na konkretnom slučaju Velike Britanije te utvrditi prouzročene posljedice. Isto tako naglašava bitnu ulogu države na regulaciju krize te analizira opcije koje država ima na raspolaganju prilikom svoje intervencije. Na kraju će se analizirati provedena rješenja te će se ocijeniti kao povoljna ili nepovoljna.

1.3. Metode rada

Za izradu rada koristit će se opće metode istraživanja, metoda deskripcije, metode analize i sinteze, komparativna metoda, metode indukcije i dedukcije.

1.4. Struktura rada

Rad počinje objašnjavanjem pojma „bankarske krize“ te navođenjem njenih mogućih mikroekonomskih i makroekonomskih uzroka. Nakon toga se u drugom dijelu opisuje situacija u Velikoj Britaniji koja se dešavala kroz 2008. i 2009. godinu. U trećem dijelu slijedi analiza pet banaka koje su bile izrazito pogođene krizom. Četvrtim dijelom opisuje se uloga države, a nakon toga i utjecaj njenih mjera na poslovanje bankarskog sustava. U posljednjem dijelu navode se perspektive bankarskog sustava u Velikoj Britaniji.

2. BANKARSKA KRIZA: POJAM I UZROCI

2.1. Pojam: „bankarska kriza“

Bankarska kriza predstavlja pojam kojim se opisuje ili bankrot pojedinačne banke ili kolaps cijelog bankarskog sustava. U ekonomskoj se literaturi pojam „bankarska kriza“ ipak češće koristi za opisivanje sustavnih kriznih epizoda koje dovode do kolapsa velikih banaka ili većeg broja banaka sa značajnim udjelom u ukupnoj bankarskoj aktivi. [1]

Kriza pojedinačne banke označava njezinu nesolventonost tj. nemogućnost da podmiri sve obveze. Do toga obično dolazi u situacijama kada banka ima problema u poslovanju, tada su ukupne obveze veće od aktive i imovine banke. U suglasnosti s općim bankarskim principima i ukoliko normalno funkcionira sustav bankovne regulacije i nadzora, takve banke mogu propasti, biti preuzete od nekih drugih solventinih banaka ili se pak mogu na neki drugi način restrukturirati ili rehabilitirati.

Da bi se neki problem s bankama proglasio sistemskom bankarskom krizom, mora izazvati značajnu političku intervenciju. Ona se javlja ako su istodobno zadovoljena barem tri od šest

[1] Ahec-Šonje A. (2002.) : Analiza osjetljivosti bankarskog sustava; EKONOMSKI PREGLED, 53 (9-10) 807-848; str. 808

uvjeta:

- Potraživanja središnje banke od banaka premašuju pet posto inozemnih obveza banaka i udvostručuju se u odnosu na pretkrizno razdoblje.
- Bruto troškovi restrukturiranja banaka dosežu najmanje tri posto BDP-a.
- Dolazi do značajnih preuzimanja vlasništva nad bankama u državne ruke.
- Izdaju se veliki iznosi garancija u korist banaka da bi se umirili vjerovnici.
- Dolazi do otkupa velikih dijelova imovine banaka (barem pet posto BDP-a).
- Zamrzavaju se depoziti/ili proglašavaju tzv. bankovni praznici (izvanredni dani kada banke ne otvaraju vrata klijentima, kao što je nedavno bio slučaj na Cipru). [2]

Političke su intervencije bile posebno prisutne u bankarskim krizama u Europskoj uniji od 2008. do danas. Razlozi za intervenciju leže u strahu od širenja i posljedica krize.

Nastanak bankarskih kriza od strane regulatornih i nadzornih vlasti do sada nije uspješno uklonjen. Posebni problemi javljaju se zbog poteškoća praćenja vremenskog tijeka krize. Jedan od problema su zakašnjeli signali jer problemi u banci nastaju puno prije nego je ona zatvorena ili pripojena nekoj drugoj insituciji. Teško je odrediti početak, vrhunac te trenutak kada je kriza zapravo završila.

Iako nekad rijetka pojava, bankovne krize postale su 1980-ih i 1990-ih godina učestala pojava u svjetskoj ekonomiji pogađajući bankovne sustave od nerazvijenih do najrazvijenijih svjetskih gospodarstava (primjeri Čilea, Argentine, Poljske, Španjolske, SAD-a, Japana i dr. zemalja). U razdoblju od 1970. do 2011. Zabilježeno je 147 bankarskih, 218 valutnih i 66 kriza državnih financija. Podijele li se ti brojevi s brojem godina, dobiva se da se svake godine u svijetu u prosjeku javljaju gotovo četiri bankarske, pet valutnih i više od jedne krize državnih financija. [3]

2.2. Makroekonomski uzroci

Negativna promjena u makroekonomskom okruženju i ekonomskoj politici koja može dovesti do neugodnosti za banke je slabost monetarne i fiskalne politike koja nadalje može dovesti do neodrživih razina deficita platne bilance i/ili budžetskog deficita. Isto tako negativne promjene makroekonomskih varijabli (BDP i kamatnih stopa) za banku mogu biti veoma

[2] Šonje V. (2013): Pouka europske bankarske krize, Banka.hr, [Internet], raspoloživo na: http://www.banka.hr/komentari-i-analize/pouka-europske-bankarske-krize, str.1.
[3] Šonje V. (2013): Pouka europske bankarske krize, Banka.hr, str. 1.

neugodno iznenađenje. Pozitivna kretanja navedenih varijabli mogu banke potaknuti na pretjerana kreditiranja i prekomjerna izlaganja prije spomenutim rizicima.

Empirijski nam radovi otkrivaju da su među makroekonomskim varijablama najčešći i najsnažniji uzročnici bankarskih poremećaja: [4]

1) snažan rast kreditne aktivnosti

2) porast udjela vanjskog duga u bruto domaćem proizvodu

3) promjene realnih kamatnih stopa

4) deregulacija politike pasivnih kamatnih stopa

2.3. Mikroekonomski uzroci

Od mikroekonomskih varijabli najčešće se spominju dva pokazatelja koji se smatraju dobrim proxy varijablama osjetljivosti banaka i bankarskog sustava na poremećaje: [5]

1) porast udjela nepodmirenih zajmova u ukupnoj bankarskoj aktivi

2) nizak udio kapitala u ukupnoj aktivi (imovini) banke

2.4. Praktične i empirijske metode

U devedesetim godinama ranim indikatorima kriza počele su se baviti vodeće svjetske financijske institucije te razne agencije za utvrđivanje kreditnog rizika zemalja koje izlaze na svjetsko financijsko tržište. Postupno se procjenama osjetljivosti financijskih sustava i stupnja rizičnosti za potencijalne ulagače počinju baviti i privatni sektor i bankarski supervizori. Iako tu pojavu praktičnih metoda pronalazaka uzroka krize ne trebamo zanemariti, njihova istraživanja temelje se na ad hoc procjenama, a ne na nekakvim znanstvenim temeljima.

Još sedamdesetih godina krenulo se u empirijsku potragu za uzrocima kriza koje su se pojavljivale. To je dovelo do razvijanja tzv. **tradicionalnih metoda analize**, koje se na kraju osamdesetih i na početku devedesetih počinju koristiti i u analizama uzročnika bankarskih kriza.

Tradicionalnim metodama analize smatraju se: [6]

[4] Vidjeti u: Hardy i Pazarbasioglu (1999.) i Eichengreen i Arteta (2000.).
[5] Vidjeti u: Hardy i Pazarbasioglu (1999.) i Gonzalez-Hermosillo (1999.)

a) kvalitativne usporedbe i opisi kriznih događaja i

b) razni ekonometrijski (parametarski) modeli.

U drugoj polovini devedesetih razvija se alternativna metoda poznata kao **signalna ili neparametarska metoda** koja pokušava prevladati nedostatke tradicionalnih tehnika u potrazi za indikatorima financijskih kriza.

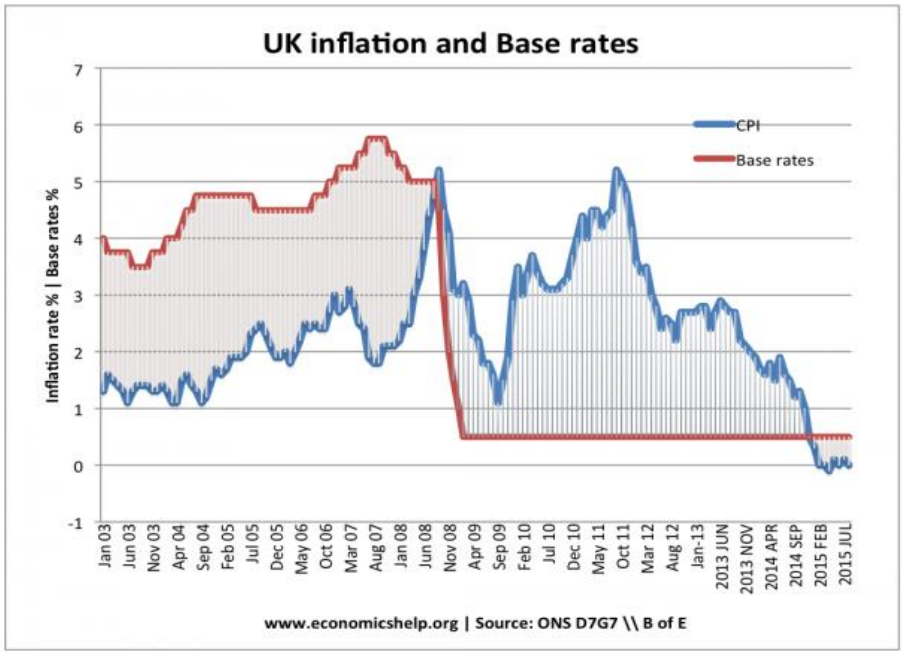
3. BANKARSKA KRIZA U VELIKOJ BRITANIJI (2008 – 2009)

3.1. Strmoglavi pad

Sve je počelo u prvim mjesecima 2008. potresima na tržištu nekretnina. Istovremeno, bankarski sustav se počeo kretati u smjeru kolapsa. Prvi opipljivi znak krize javio se kada je Vlada odlučila nacionalizirati Northern Rock, banku uništenu lošim investicijama i ležernim upravljanjem kreditima. No međutim, spašavanje Northern Rocka tek je bilo početak svega što je uslijedilo.

Kronologija događaja nastavila se skokom cijene zlata i sve nespretnijim procjenama čelnih ljudi britanskih institucija. Nakon što su investitori bježali sa svjetskih burzi, u ožujku 2008. cijena zlata se popela na preko 1000 dolara po unci. Za Veliku Britaniju problem je predstavljalo to što je nekadašnji ministar financija Gordon Brown, protivno Engleskoj Banci, prodao veliki dio državnih rezervi u zlatu između 1999. i 2002. . Tada je cijena ovog metala dostigla svoju najnižu vrijednost u novijoj povijesti jer je pala na trećinu svoje današnje cijene. Vrijednost funte pala je na 1,25 eura, devalvacija se nastavljala, a većina Britanaca u svibnju 2008. počela je naslućivati da se počelo zbivati nešto neugodno. Inflacija je dostigla tri posto usljed rasta cijene hrane i benzina, dok je vrijednost nekretnina opala brzinom nezabilježenom još od recesije 1991.

[6] Ahec-Šonje A. (2002): Analiza osjetljivosti bankarskog sustava – primjena „signalne“ metode, EKONOMSKI PREGLED, 53 (9-10) 807-848, str. 819.

Graf 1: VB inflacija i bazna stopa (2003 - 2015)

Izvor: Economics.help, http://www.economicshelp.org/blog/7501/economics/the-great-recession/

Od lipnja 2008. situacija se ubrzano pogoršala. Nije bilo likvidnosti, banke su odbijale odobravanje kredita, transakcije nekretninama su skoro stale. Burza za burzom doživljavale su krah, a uštedevine stanovnika nestajale su. Funta je i dalje gubila vrijednost u odnosu na euro, a ekonomija se zaustavljala.

3.2. Nacionalizacija banaka

Iako su Engleske banke u doba krize bile slabe, postojala je nada da će im nacionalizacija pomoći da prežive i da će ponovno biti jake i moći vratiti novac koji je država u njih uložila. Problem je bio u tome što se vjerovalo da britanska Vlada u tim trenutcima baš i ne posjeduje svotu novca koja bi bila dovoljna za pomoć bankama. Naime, vrijednost bruto društvenog proizvoda Velike Britanije iznosila je samo 2 229 milijardi dolara, to praktično znači da će gubici bankarskog sistema izositi skoro 69 posto njenog bruto društvenog proizvoda, što je bacalo ozbiljnu sumnju na sposobnost države da spasi iz bankrota banke koje će u narednom periodu postati nelikvidne.Velika Britanija u blagajni je imala 61 milijardu dolara, što je, ilustracije radi, manje od sume kojom raspolažu Malezija ili Tajland, dok je dug prema stranim državama, u koji su engleske banke zapale, dostigao 4,4 bilijuna dolara, što je bio više nego dvostruki iznos njenog bruto nacionalnog proizvoda. Kada bi se dozvolilo da neke od

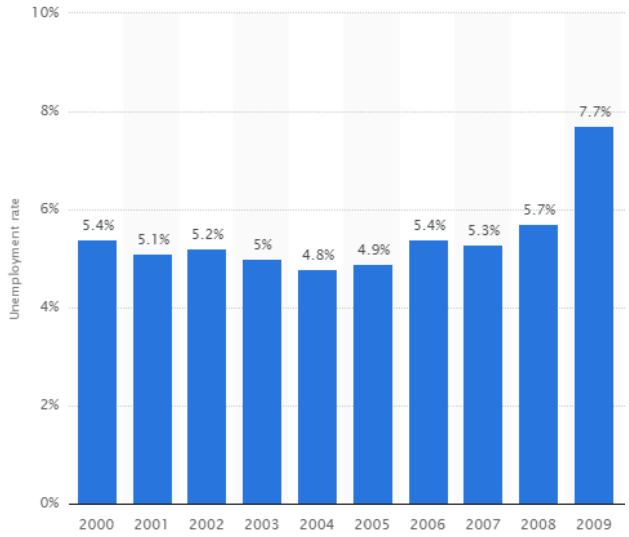
banaka propadnu, to bi predstavljalo loš signal za cjelokupnu ekonomiju. Vlada Velike Britanije stoga je dala izjavu da banke neće propasti tj. da oni to neće dozvoliti.

Banke su veoma osjetljiv segment svjetske ekonomije koji je najviše na udaru, a naročito kad je riječ o ekonomiji Velike Britanije. Naime, Velika Britanija se nije po uzoru na Njemačku i neke druge zemlje okrenula industriji, nego se njeno cijelo gospodarstvo temelji na investicijskom bankarstvu. Vlada na čelu sa premijerom Gordonom Brownom, već je otkupila skoro 70 posto Kraljevske banke Škotske (RBS). Ova važna financijska institucija je prije toga, tokom 2008, izgubila oko osam milijardi funti kroz kredite koje nije bilo moguće naplatiti i kroz loše investicije. Tržišna vrijednost RBS-a je tako od 120 milijardi funti u 2007. pala na šest milijardi funti u 2009. godini.

3.3. Nezaposlenost

Dok se Vlada bavila spašavanjem kreditnih institucija, ostajalo je sve manje državnih izvora za smanjenje nezaposlenosti i održavanje socijalnog mira. Engleska je i u periodima najvećeg ekonomskog rasta ulagala velika sredstva u socijalne programe, pa čak i u propagandu, kako bi smanjila devijacije u privredi i konflikte među imigrantima, pripadnicima različitih etničkih grupa i različitih klasa. S obzirom na smanjenje sredstava, od početka godine britanska Vlada osiguravala je tek 80 funti tjedno kao socijalno davanje za radnike koji su izgubili posao što je bilo veoma loš znak.

Prema podacima Nacionalnog biroa za statistiku Velike Britanije, stopa nezaposlenosti je dostigla 6,3 posto u veljači 2009. i nastavljala je rasti dvostruko brže od prosječne stope nezaposlenosti u Europskoj uniji. Broj nezaposlenih je za godinu dana porastao za 369.000 i približio se brojci od skoro dva milijuna, što je najveća stopa nezaposlenosti od 1999.

Graf 2: Stopa nezaposlenosti (2000 - 2009)

Izvor: Statista, http://www.statista.com/statistics/279898/unemployment-rate-in-the-united-kingdom-uk/

3.4. Utjecaj krize na poduzeća

U posljednjim mjesecima prošle godine porastao je i broj insolventnih fizičkih i pravnih lica. Više od 2500 kompanija je registrirano pred bankrotom krajem 2008. što je za 220 posto više u odnosu na njihov broj u prethodnoj godini. U istom periodu u Velikoj Britaniji bankrotiralo je oko 30.000 fizičkih osoba to je za 19 posto više u usporedbi sa 2007. Zapravo, insolventnost je prijetila svakom šezdesetom Britancu, prije svega zbog visokih rata stambenih i robnih kredita u koje su ušli u prethodnom periodu.

Kriza se pak nije podjednako odrazila na sva poduzeća. Nema nekakvog zajedničkog efekta koji je pogodio sva mala i srednja poduzeća odjednom, ali većina ih je ipak osjetila barem jedan od loših financijskih efekata uvjetovanih krizom kao što su zakašnjele uplate od strane kupaca, zapadanje u dugove, teško održavanje prethodno započetih investicijskih projekata, slaba kreditna ponuda te mnogi drugi. Neka poduzeća su osjetila i više loših financijskih efekata na svojem poslovanju dok su druga imala čak veći postotak prodaje i veću dobit u periodu 2008/2009 .

Tablica 1: Promjene u poslovanju između prvih kvartala 2008. i 2009.

Table 2 Business Performance Changes Between Q1, 2008 and Q1, 2009		
	Value of sales	*Profit margins*
Significantly higher	10.8	6.4
Slightly higher	15.7	14.0
About the same	19.2	27.4
Slightly lower	28.0	28.9
Significantly lower	23.9	20.4
No data	2.3	2.9
N	**343**	**343**
Source: online/mail survey		

Izvor: http://eprints.kingston.ac.uk/6916/2/Kitching-J-6916.pdf

4. UZROCI KRIZE I ANALIZA BANAKA KOJE SU POGOĐENE KRIZOM

4.1. Uzroci krize

Prije početka financijske krize, gospodarstvo u Velikoj Britaniji doživjelo je kontinuiran period gospodarskog rasta. Guverner Engleske banke, Mervyn King, 2003. godine je u svom govoru prethodne godine nazvao kao „lijepe“ što se tiče financijskih zbivanja u Velikoj Britaniji. U SAD-u je 2004. godine, Ben S. Bernanke, u to vrijeme član Odbora guvernera federalnih rezervi, izjavio kako je jedno od najdojmljivijih obilježja u zadnjih dvadeset godina, kada se govori o ekonomiji, značajan pad makroekonomske volatilnosti.

Dok su se ključni makroekonomski faktori kao što su inflacija i rast pokazali kao dobronamjerni tokom razdoblja „The Great Moderation“, svjetska ekonomija počela je postajati sve ranjivija. Richard Lambert, glavni direktor CBI-a, istaknuo je „ogromne kapitalne nejednakosti“ koje su se razvile u svijetu u posljednjih 10-15 godina s ogromnim deficitima u SAD-u, Velikoj Britaniji te ostalim razvijenijim zemljama, pored ogromnih viškova koji su se nakupljali u Azijskom gospodarstvu, nastojalo se izbalansirati navedene nejednakosti na različite načine.

Marvyn King, guverner Engleske banke, izjavio je kako je osjetio da promašaji u međunarodnom monetarnom sustavu vode do neravnoteže u tokovima kapitala među državama koje su stvorile uvjete izuzetno niskih kamatnih stopa i koje potiču na preuzimanje rizika. Ovaj nagli porast preuzimanja rizika postao je poznat kao „potraga za prinosom“.

Britanska ovisnost o tokovima kapitala iz inozemstva i recikliranje onih priljeva od sekundarnog izvoza kapitala koji su stvorili ogromne koristi za one koji su posredovali u tim tokovima, bio je zapravo američki i britanski fenomen.

U govoru u siječnju 2009. godine guverner Engleske banke istaknuo je korake za koje on smatra da su doveli od globalnih neravnoteža do financijske krize, on smatra kako ulazak novih Azijskih ekonomija u svjetsku trgovinu i financijski sistem osigurava nove ogromne uloge za štednju. Will Hutton tvrdi kako su neravnoteže rasle kao direktne posljedice načina na koji se Azija ponijela prema financijskoj krizi 1998. Guverner je pojasnio kako je u isto vrijeme politika u industrijskom svijetu bila usmjerena na osiguravanje dovoljne razine ukupne potražnje kako bi se održala stabilna inflacija te željene razime outputa i zaposlenosti. Velike količine štednje ušle su na vrata svjetske ekonomije i uspjeh centralnih banaka u kontroliranju inflacije vodio je ka snižavanju nominalne kamatne stope u industrijaliziranim zemljama. Kao što je guverner primjetio: „Nominalni rizik na povrat pao je na razine neviđene već generacijama.“ Ovo je potaknulo „potražnju za povratom“ kroz kombinaciju niske razine rizika na povrat te velikih količina kapitala željnih zapadnog tržišta koji bi zatim potakli na potražnju za imovinom nudeći veće povrate.

Guverner je istaknuo nekoliko efekata:

Investitori, uključujući banke predvidjeli su činjenicu da veći povrati mogu biti potaknuti jedino preuzimanjem većih rizika. Kao rezultat, novac je posuđivan pod lakšim uvjetima. To je potaknulo rast cijena imovine dok su realne kamatne stope padale. To je isto tako rezultiralo porastom veličine financijskog sektora zbog stvaranja novih instrumenata za povećanje prinosa. Istovremeno kreditirajući kućanstva i tvrtke, banke su kreditirale i druge banke koje su si kupovale nove egzotičnije instrumente stvorene od strane samog financijskog sustava. Efekt je bio ponovno posuđivanje jednako rizičnih kredita više puta. Tijekom posljednjih pet godina bilance mnogih svjetskih banaka su se više nego poduplale.

Lord Turner, u svojoj recenziji, složio se s ovom analizom te tvrdi da se porast potražnje za prinosima, potaknut makroekonomskim neravnotežama, susreo s valom novih financijskih inovacija, fokusiranih na proizvodnju, pakiranje, trgovinu te distribuciju sekuratiziranih kreditnih instrumenata.

Guverner je jasno dao do znanja gdje bi međunarodni sustav trebalo reformirati :

Propusti u međunarodnom monetarnom sustavu vode do neravnoteža u tokovima kapitala među državama te su stvorili uvjete za izuzetno niske kamatne stope i potiču na preuzimanje rizika te to mora biti riješeno . Ne radi se o pitanju financijske stabilnosti, ali je ključno.

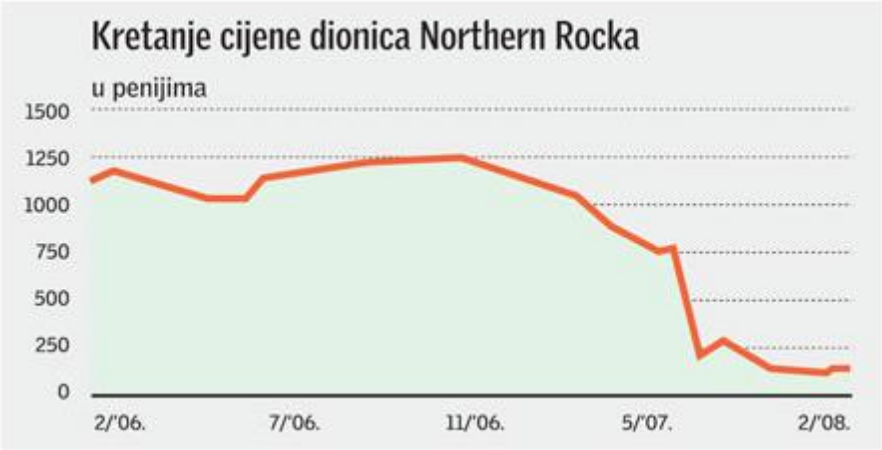
Unatoč mnogim znakovima upozorenja, potpune posljedice kolapsa investicijske banke Lehman Brothers iz rujna 2008. te povezanost Lehmana sa drugim financijskim institucijama, je u velikoj mjeri nepredviđena, što potvrđuju mnogi od svjedoka.

Vlade, političari, regulatori te središnje banke odgovorni su za iliuziju o rastu profitabilnosti i bankarstva. Kultura lakih nagrada, ilustrirana riskantnim davanjem kredita i kapitala, daje pretpostavku kako će se širenje nastaviti uz potraživanje još većih nagrada.

4.2. Northern Rock

Rastuća turbulencija tržišta započeta u drugoj polovici 2007., koja je bila potaknuta dizanjem zadanih stopa na drugorazredne hipotekarne kredite u SAD-u, dovela je do potrebe za Vladinom potporom Northern Rock banke. Northern Rock-ov poslovni model bio je uvelike zavisan o veleprodaji sredstava. Kada su tijekom ljeta 2007. uvjeti na financijskom veletržištu postali stroži, Northern Rock više nije bio u mogućnosti financirati poslovanje. Dana 17. rujna 2007. godine, Vlada je najavila jamstveni ugovor u vezi svih postojećih maloprodajnih ušteda te postojećih veleprodajnih obveza Northern Rocka. Vladina odluka o poduzimanju ovog koraka bila je direktan odgovor na masovno povlačenje depozita koji su usljedili nakon što je Northern Rock, 13. rujna, zatražio pomoć od Engleske banke. Direktori Northern Rock-a bili su glavni autori poteškoća s kojima se banka suočavala od 2007. Oni su provodili nepromišljen poslovni model koji se pretjerano oslanjao na veletržišni pristup. FSA je sustavno zakazala u svojoj regulatornoj dužnosti da osigura da Northern Rock ne predstavlja nikakav sistemski rizik.

Northern Rock je preuzeta u privremeno javno vlasništvo u veljači 2008. pod ovlastima Zakona o bankama. Zakonom je određen prijenos vrijednosnih papira tj. pravo na imovinu, te obveza na javni sektor ili bilo koju kompaniju u privatnom sektoru. Britanske državne obveznice pale su nakon objave vijesti da će država godinama skrbiti o 6500 zaposlenika banke pogođene gubicima i imovini vrijednoj 113 milijardi funti, a funta je zbog ove vladine odluke gubila na vrijednosti uzastopno četiri dana. Banka je nakon objave velikih gubitaka od Vlade već dobila 107 milijardi dolara pozajmice.

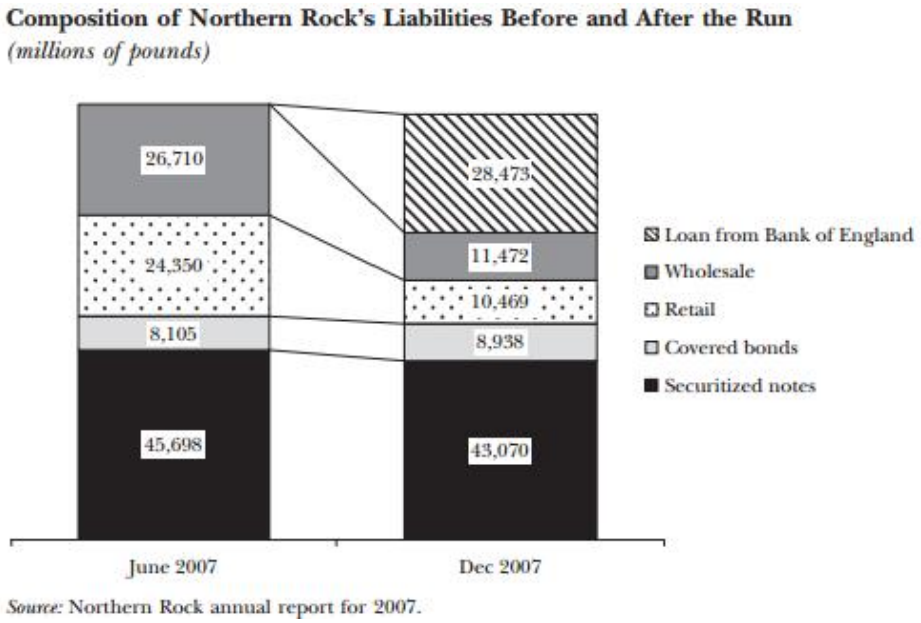

Graf 3: Kretanje cijene dionica Northern Rocka

Izvor: Poslovni dnevnik, http://www.poslovni.hr/trzista/britanska-vlada-odbila-sve-ponude-northern-rock-se-nacionalizira-70918

U ožujku 2008. Northern Rock je objavio svoj privremeni plan restrukturiranja u kojem se kao glavni cilj istakla otplata duga Engleskoj banci isto tako kao ciljevi istaknuti su bili i oslobađanje od jamstvenih ugovora te povratak privatnom sektoru. Ovi ciljevi trebali su biti ostvareni kroz:

- Otplatu sadržaja koje je osigurala Engleska banka, prvenstveno smanjenjem posla na način na postane održljiviji, smanjenjem bilance sa 107 milijardi funti u 2007. na 50 milijardi funti u 2011. i povlačenjem iz sporednih poslova.
- Usklađivanjem organizacije i rada Northern Rock-a pod novom Upravom s predloženim smanjenjem i preoblikovanjem organizacije.
- Izgradnjom samostalnog načina financiranja i kapitalne pozicije
- Jačanjem rizika te kontrolnog okruženja širom banke

Slika 1: Udio pojedinih obveza Northern Rock banke prije i poslije državne intervencije

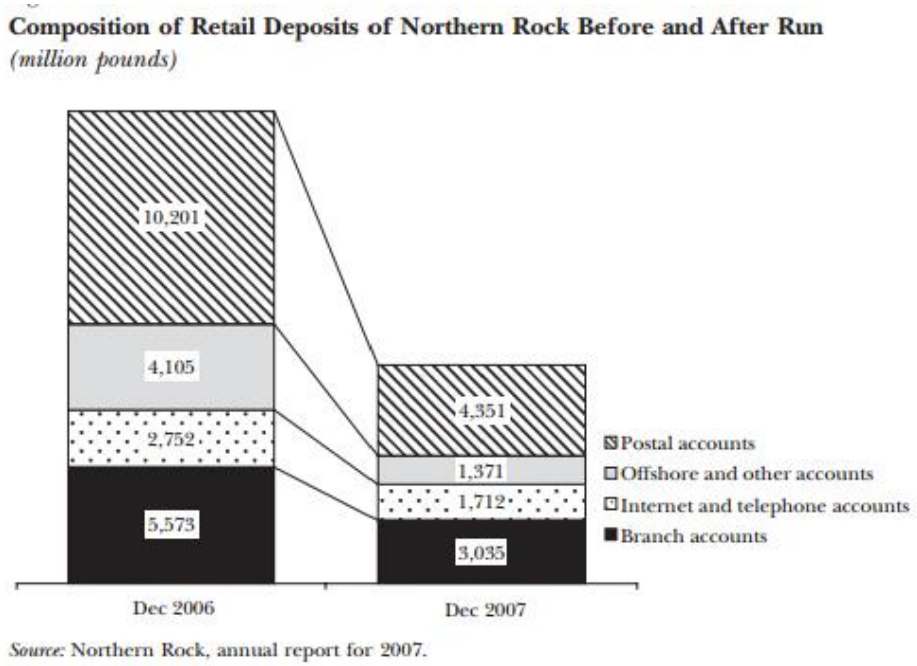
Izvor: http://www.princeton.edu/~hsshin/www/nrJEP.pdf

Uvid u samu situaciju može biti prikazan usporedom obveza te banke prije i poslije same državne intervencije na Northern Rock. Usporedba je preuzeta iz godišnjeg izvješća o Northern Rocku za 2007. godinu. Lijevi stupac prikazuje glavne komponente obveza Northern Rocka od kraja lipnja 2007. do prije državne intervencije, a desni prikazuje situaciju sa kraja godine pa do same intervencije tj. do situacije do koje je došlo nakon potpore Engleske banke.

Najveća razlika uočava se u dijelu koji prikazuje obveze Northern Rocka prema Engleskoj banci nakon njene intervencije, a one su porasle na čak 28,5 milijardi funti na kraju 2007. godine. Obveznice s pokrićem porasle su sa 8,105 milijardi funti u lipnju 2007. na 8,938 milijardi funti u prosincu 2007. godine. Sekuratizirane banknote pale su sa 45, 698 milijardi funti na 43, 070 funti što zapravo i nije neka velika promjena, ali zapravo to nije ništa neočekivano s obzirom na to da one nisu imali nikakav bitan utjecaj kada govorimo o „Navali na Northern Rock".

Najveći pad uočen je kod veleprodajnih obveza te kod maloprodajnih depozita. Velike transakcije, čija razina nikada ne ostvaruje pad veći od banknota ili pak obveznica s pokrićem, sada je pala sa 26,710 milijardi funti na 11,472 milijarde funti.

Slučaj depozita je malo bolje razrađen pa na dolje navedenoj slici možemo vidjeti kako se kretala situacija sa depozitima od prosinca 2006. pa do prosinca 2007.. Očito je kako se sveukupna štednja sastoji od različitih vrsta depozita koji nisu jednako pogođeni krahom. Iznos svekupnih depozita se u godinu dana srozao sa 24.4. milijarde funti na manje od polovice, točnije 10,5 milijardi funti. Očito je kako je najmanji pad, u odnosu na prethodno stanje, ostvaren na računima podružnica dok je najveći ostvaren na poštanskom računu, a padovi od polovice i više prethodnog iznosa ostvareni su na inozemnim te internetskim ili pak telefonskim računima.

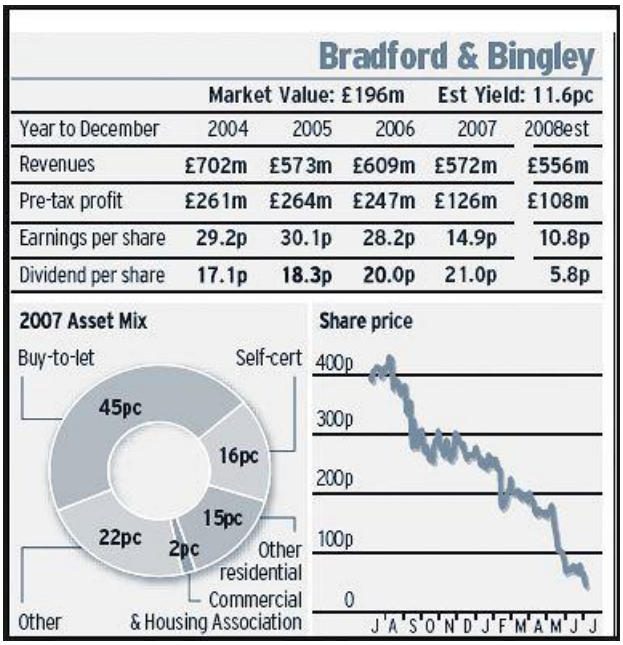
Slika 2: Sastav depozita Northern Rock banke prije i poslije državne intervencije

Izvor: http://www.princeton.edu/~hsshin/www/nrJEP.pdf

4.3. Bradford & Bingley

Bradford i Bingley dioničko društvo ima povijest koja seže još u 1851. godinu, to je ujedno i godina u kojoj su utemeljeni Bradford Equitable Building Society i Bradford Building Society. Ta dva društva 1964. godine spojila su se i djelovala kao jedno „Bradford & Bingley Society“ sve do 2000. godine kada su članovi društva glasali za razdvajanje. Takvo poslovanje trajalo je nešto više od 8 godina, a završilo je 29. rujna 2008. godine kada je objavljeno kako će trgovina depozitima i podružnice Bradford & Bingleya biti prebačene Abbey-u dok će ostatak poslovanja biti preuzet kao državno vlasništvo. Komentirajući rast i pad Bradford & Bingley-a potrebno je istaknuti dvije činjenice, prva se odnosi na fokus na

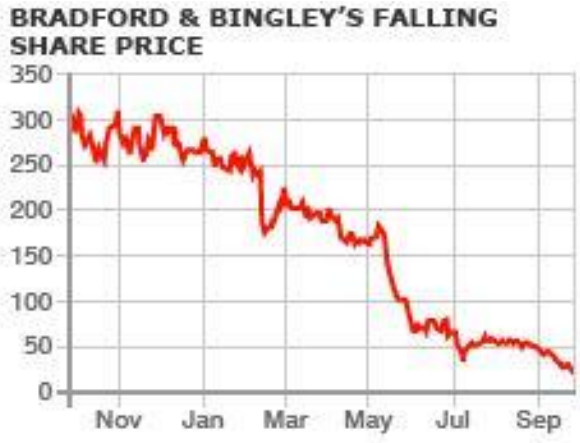
samo „osobno certifirane“ i „buy to let“ hipoteke, a druga se odnosi na ogroman rast i razvoj poslovanja.

Slika 3: Bradford & Bingley imovinsko stanje prije i za vrijeme krize

Izvor: http://www.telegraph.co.uk/finance/markets/questor/2792982/Its-hard-to-see-any-value-in-the-shares-of-Bradford-and-Bingley.html

U godišnjem izvješću društva 1999. godine nalazilo se kredita u iznosu od 18,4 milijarde funti te trgovine štednjom u iznosu do 15,5 milijardi funti. U lipnju 2008. godine na stanju se nalazilo 41,3 milijarde funti stambenih kredita te 24,5 milijardi depozita klijenata. Takva velika razlika u porastu trgovine depozitima (59%) te količine zajmova (124%) sugerira nam na činjenicu kako je Bradford and Bingley, kao i mnoge druge financijske institucije, većinu svog rasta temeljio na veleprodajnom tržištu.

Slika 4: Pad cijene dionica Bradford & Bingleya

Izvor: http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7641193.stm

Kao što je prethodno spomenuto, 29. rujna 2008. donesena je odluka i objavljeno je kako će Vlada preuzeti kontrolu nad 50 milijardi funti kredita, od kojih se 41 milijarda odnosi na hipoteke, u vlasništvu banke dok će 20 milijardi funti depozita i ostalog poslovanja biti otkupljeno od španjolskog Santandera, točnije njihovo upravljanje preuzet će banka Abbey koja će isplatiti 612 milijuna funti, a koju je Santander kupio još 2004. godine.

Hipotekarni zajmodavac B&B pretrpio je neto gubitak od 17,2 milijuna funti u prvoj polovici 2008., pripisavši to "turbulenciji u bankovnom i sektoru nekretnina". Početkom kolovoza otkrio je da su njegovi dioničari pristali kupiti nešto manje od 28 posto opcija na otkup dionica, izdanih radi sakupljanja 400 milijuna funti.[7]

Problem se javio kod gubitka povjerenja čiji uzrok je bila tekuća turbulencija na svjetskom financijskom tržištu. B&B se nalazio pod sve većim pritiskom jer su ulagači i zajmodavci gubili povjerenje u njegovu sposobnost da posluje kao samostalna institucija. Ovaj potez preuzimanja osigurao bi novac štediša te poslovanje B&B-ovih poslovnica isto tako bio bi osiguran kontinuitet pružanja usluga kupcima. Unatoč svemu, svi njihovi štedni računi ostali bi zaštećni, a porezni obveznici također su zaštićeni od bilo kakvih gubitaka.

B&B je druga po redu britanska banka, nakon Northern Rocka, koja je nacionalizarana od početka globalne kreditne krize. Poučeni slučajem Northern Rocka mnogi korisnici odlučili su se na povlačenje vlastitih sredstava. Banka je otpustila 370, od ukupno 3200, zaposlenih, većim dijelom u dijelu poslovanja s obradom hipoteka, radi uštede od 15 milijuna funti.

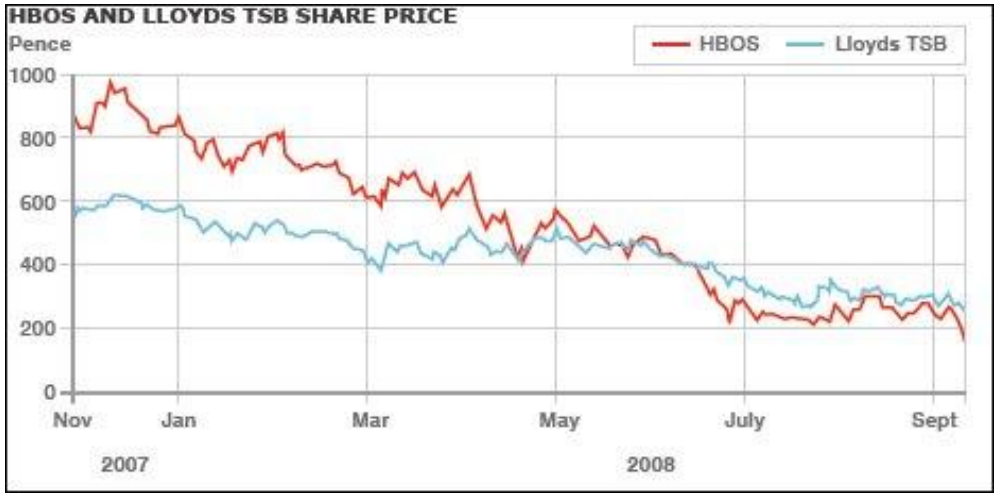
[7] LIDER (2008.); Britanski regulatori traže kupca za Bradford & Bingleya

4.4. HBOS

HBOS je nastala 2001. godine spajanjem Halifax plc i Bank of Scotland. Formiranje HBOS-a najavljeno je kao stvaranje pete sile u britanskom bankarstvu zbog toga što je veličina tog novog utemeljenog društva u potpunosti odgovarala veličini velike četvorke britanskih maloprodajnih banaka. Ujedno je i bila najveći britanski hipotekarni zajmodavac.

Još 2004. godine Paul Moore, HBOS-ov voditelj grupe za regulaciju rizika, upozoravao je upravu HBOS-a na prekomjerno preuzimanje rizika. Nakon toga je bio smijenjen te njegova zabrinutost nije shvaćena ozbiljno.

U ožujku 2008. godine, cijena dionica HBOS-a pala je za 17% zbog kruženja glasina o tome da su hitno tražili financijsku pomoć Bank of England. FSA je istražila slučaj kako bi uvidjeli ima li ovaj nagli pad cijene dionica ikakve veze sa njihovom brzom prodajom. Sud je zaključio kako nije bilo nikakvog namjernog spuštanja cijene dionica. Dana 17. rujna 2008. godine, nedugo nakon raspada Lehman Brothersa, dionice HBOS-a pretrpjele su divlje fluktuacije, naime cijena se kretala između 88 i 220 funti po dionici. Kasnije tog dana , BBC je izvjestio kako je HBOS u naprednim pregovorima s Lloydsom o zajedničkom stvaranju „superbanke“ koja će imati 38 milijuna klijenata. To je kasnije potvrdio i HBOS. Kasnije tog dana cijena je postavljena na način da će 0,83 Lloydsove dionice biti za svaku HBOS-ovu. Lloyds je 18. rujna 2008. godine objavio uvjete HBOS-u.

Slika 5: Cijena dionica HBOS-a i Lloyds TSB-a

Izvor: http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7621151.stm

Glavna tri uvjeta za suradnju bila su:

- ¾ HBOS-ovih dioničara glasali su u korist odluka Odbora
- Polovica Lloyds-ovih korisnika glasalo je za preuzimanje
- Vladino davanje prava na tržišno natjecanje

Preuzimanje je bilo odobreno od strane dioničara 12. prosinca iste godine. Premijer Gordon Brown osobno je posredovao kod dogovora s Lloydsom. Lloyds grupacija izjavila je kako je HBOS, baziran u Edinburghu, ostvario gubitak od 10,8 milijardi funti

Gordon Brown je 13. listopada 2008. izjavio kako Vlada treba biti „stijena stabilnosti“, ta izjava rezultirala je neočekivanom aktivnošću, naime Riznica je uplatila 37 milijardi funti novog kapitala u Royal Bank of Scotland grupaciju, 64 milijarde funti u u Lloyds TSB i 47 milijarde funti u HBOS Plc kako bi spriječili financijski kolaps ili pak bankarski krah u VB. Premijer je istaknuo kako se u ovom slučaju ne radi o standardnom javnom vlasništvu jer će se banke u dogledno vrijeme ipak vratiti privatnim investitorima.

4.5. Lloyds

Lloyds Banking grupacija nastala je 16. siječnja 2009. godine kada je Lloyds TSB stekla HBOS. Pripojenje HBOS-a je nedvojbeno najnoviji i najambiciozniji pothvat u nizu akvizicija od strane Lloyds-a. U ovom dijelu rada govorit će se o situaciji u Lloyds-u prije pripojenja HBOS-a.

U svom godišnjem izvješću 2007. godine, Lloyds opisuje svoje poslovanje te navodi „svoja tri glavna oružja“, a to su: britanska maloprodaja, osiguranja i ulaganja, te trgovinu na veliko i internacionalno bankarstvo. Lloyds se hvalio kako je njihova maloprodajna banka, koja uključuje Cheltenham & Gloucester brend, britanska banka koja posjeduje najveću svotu na osobnim tekućim računima te je sedam godina za redom, od strane korisnika, proglašavana za banku koja uživa najveće povjerenje građana. Pa je tako, 31. prosinca 2007. godine, banka na računu imala 82 milijarde funti depozita građana naspram 102 milijarde funti hipoteka klijenata.

Lloyds TSB ušla je u financijsku krizu u snažnoj poziciji. Tvrdi se kako je to zbog njihove bankovne strategije, jakog poslovnog modela te razumnog pristupa riziku. Isto tako smatrali su kako tadašnje stanje u ekonomiji nije baš dobro i da neće predugo potrajati pa su svoje poslovanje odlučili provoditi na način da izbjegnu rizične dijelove tržišta pozajmljivanja.

Slika 6: Cijene dionica Lloydsa

Izvor: http://www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/investing/shares/11884454/Buy-Lloyds-Bank-shares-today-to-pocket-a-7pc-yield-in-2017.html

U svom izvješću 2007. godine, Lloyds ističe kako oni nisu ni na koji način bili direktno izloženi američkim drugorazrednim hipotekarnim kreditima i tvrde kako su zadržali snažnu likvidnosnu poziciju. Kod usporedbe sa konkuentima, izvršni direktor Lloydsa izjavio je kako njihova stopa rasta od zarada nije morala uvijek odgovarati onoj konkurentskoj.

Dok je dobit prije oporezivanja od britanskog maloprodajnog bankarstva do 2008. bila stabilna na razini od 1,67 milijardi funti (1,73 milijarde funti u 2007.), ostali segmenti poslovanja Lloydsove gupacije bili su manje stabilni. U segmentu investicija i osiguranja profit prije oporezivanja pao je s 1,04 milijardi funti u 2007. godini na 0,15 milijardi funti u 2008. godini. Treći krak Lloydsova poslovanja, veleprodaja i međunarodno bankarstvo imali su marginalni gubitak, znači od 1,82 milijarde funti dobiti prije oporezivanja u 2007. godini, izgubili su samo 6 milijuna funti u 2008. godini.

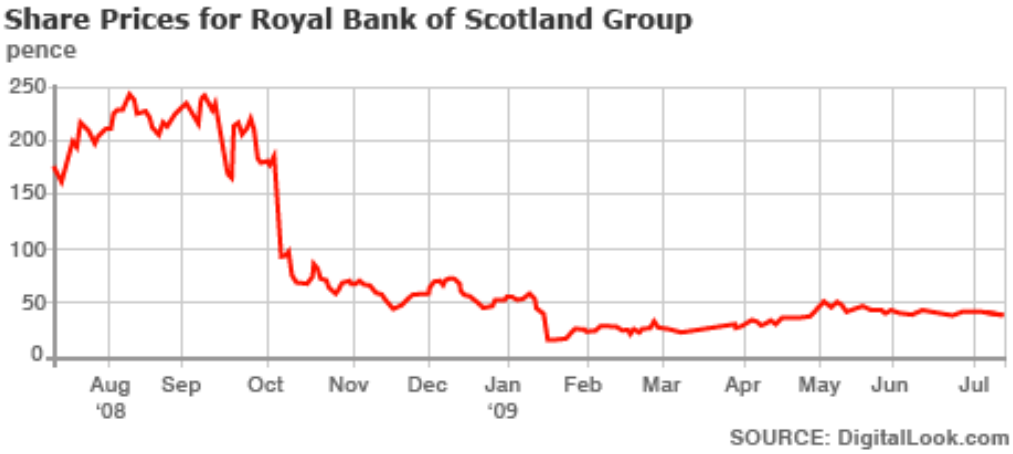
4.6. Royal Bank of Scotland

Royal Bank of Scotland (RBS) osnovana je u Edinburghu 1727. godine i rasla je kao posljedica organskog rasta i akvizicija provedenih kroz 19. i 20. stoljeće dok je preostala regionalna banka fokusirana na maloprodajno bankarstvo u Velikoj Britaniji, pretežno u

Škotskoj i Sjevernoj Engleskoj. Tijekom 1980-ih grupacija se diverzificirala, utemeljila je tvrku za automobilska osiguranja, Direct Line, 1985. godine te stječe Citizens Financial Group Rhode Island-a u SAD-u 1988. godine. Nakon niza akvizicija, Citizens je postala jedna od najvećih američkih banaka sa poslovnicama u 13 država. U 2000. godini, RBS stječe NatWest grupu te stvara još mnogo veću grupaciju s više raznolikih portfelja različitih usluga za fizičke, pravne i korporativne klijente. To sve skupa uključivalo je velik dio onoga što je danas RBS globalno bankarstvo i marketinška podjela i Greenwich Capital, američkog zajmodavca izloenog drugorazrednim gubicima, koji je imao značajan udio u gubicima za vrijeme krize. Od 2000. godine, RBS je stekla First Active u Republici Irskoj, Charter One u SAD-u i Churchill osiguranja u Velikoj Britaniji, zajedno s raznim manjim tvrtkama i naposljednje prije krize je udio u nizozemskoj banci ABN Amro. Godine 2005, RBS je restrukturirana te je pretvorena u vodećeg bankarskog partnera za većinu korporacija i financijskih institucija diljem svijeta, pružajući veliki raspon financiranja dugova, upravljanja rizicima i investicijskih usluga svojim korisnicima.

U listopadu 2008. godine RBS je najavio program poboljšanja kapitala vrijedan 20 milijardi funti, koji je podržan i od strane britanskog ministarstva financija. Uvjeti ponude dionica dioničarima RBS-a su se činili kao nepovoljni te je većina dionica banke pripala Vladi. RBS koja je jednom bila stabilna institucija sa izuzetnom baštinom u bankovnom poslovanju, trebala je biti spašavana polaganjem kaucije od strane poreznih obveznika.

RBS je bio pretjerano optimističan što se tiče ekonomske situacije unatoč upozorenjima ranih organizacija koje uključuju Englesku banku i FSA. Sir Fred Goodwin tvrdi kako je on bio svjestan toga da će ekonomija i financijsko tržište polako ići prema dolje, ali nije predvidio da će tempo događanja ići tako brzo te tvdri kako u počinjavanju te pogreške nije bio sam, nego su zapravo svi bili iznenađeni tolikim globalnim opsegom krize koji je zahvatio sve odjednom i nikako nije bio predvidljiv. Novi izvršni direktor RBS-a, Stephen Hester, tvrdi kako je RBS doživio krah zahvaljujući ogromnoj izloženosti krizi, koja se pokazala najvećom u modernije doba. Isto tako tvrdi kako je ta izloženost bila svojevoljna.

Slika 7: Cijene dionica Royal Bank of Scotland Grupe

Izvor: http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/8147172.stm

Jedan od najvećih problema uočenih od strane gospodina Hestera, od njegova dolaska u RBS, je neadekvatan sustav upravljanja rizicima za koji je izjavio da „treba mnogo promjena". Najvažniji problemi vezani uz kontrolu su bili: kontrola rizika i pravila o veličini i koncentraciji, vrsta rizika i količina rizika. Sir Fred objasnio je kako nije bilo nedostataka kod kontrole o odlukama vezanim za trgovanje, ali da su kontrole same po sebi bile nepravilno dizajnirane. Njegov ponovni pregled RBS-ove trgovačke pozicije doveo ga je do zaključka da su trgovci trgovali unutar parametara postavljenih za njih i da su obavljali aktivnosti za koje su bili ovlašteni od strane Uprave, na temelju pretpostavki koje su među njima kružile o rizicima. Kad se sve sumira, može se uvidjeti kako problem nije bio u identifikaciji rizika, nego je je zapravo bio u određivanju veličine detektiranog rizika. Rizik bi se, naime, prepoznao, ali njegov značaj bi se ocijenio kao veoma mali, naspram onoga što je stvarno bio i tu bi dolazilo do velikih pogrešaka. Sir Fred potvrdio je kako nije bilo nikakvih „alarmantnih poziva" od strane menadžmenta koji se bavio upravljanjem rizicima i da je banka bila zanemarena.

4.7. Dunfermline

Dunfermline je osnovan 1869. godine u istoimenom gradu od kojeg i preuzima ime. Proširio se kroz 19. i 20. Stoljeće te je stekao još 20 drugih organizacija uključujući: Stenhousemuir , Peebles, Fourth Fifeshire Investment Company, Stirlingshire i Edinburghu i Paisley Štedionice. Tijekom proljeća 1999. godine pokrenuto je telefonsko bankarstvo, Dunfermline Direct. Do kraja 2005. godine društvo je imalo 34 poslovnice i 38 agencija diljem Škotske.

Oko 20 posto svog poslovanja generira u Škotskoj. Društvo također nudi veliko komercijalno pozajmljivanje knjiga i vodeće je kada govorimo o ulaganju u socijalne stanove.

Tijekom šest mjeseci, sve do ožujka 2009. godine, Odbor je istraživao različite mogućnosti kako bi osigurao injekciju kapitala (između 60 i 100 milijuna funti) koja bi omogućila društvu da posluje kao samostalno. FSA je izjavila kako takva pomoć nije moguća.

Dana 28. ožujka 2009. godine, izjavljeno je kako društvo više nije održivo, toksična imovina mora se izbaciti, a poslovanje se mora ponuditi na javnoj prodaji. Društvom bi tako upravljali FSA, ministarstvo financija te Engleska banka. BBC-ov škotski urednik, Douglas Fraser, objavio je kako će najavljeni gubitak krajem ožujka iznositi 26 milijuna funti. Oko 500 radnih mjesta postalo je nestabilno od kojih je polovica zaposlena u sjedištu Fife, a ostala polovica raspoređena je po 34 poslovnice.

Objavljeno je 30. ožujka kako je Nationwide društvo kupilo maloprodajne i veleprodajne depozite, poslovnice, sjedište i većinu stambenih hipotekarnih knjiga Dunfermlinea s kontrolom Engleske banke nad 1 milijardom komercijalnih zajmova.

5. AKTIVNA ULOGA I MJERE DRŽAVE

5.1. Aktivna uloga države

Kada se govori o jačanju gospodarskog rasta, aktivnosti države obično se fokusiraju na području investicija, poticaja, poreza odnosno (makro) ekonomske politike. U rujnu 2002. objavljen je članak u kojem je objašnjeno kako je kvalitetan rad institucija od veoma bitne važnosti za gospodarski rast. Tim radom je u literaturi pokrenuta rasprava o pitanju važnosti makroekonomske politike za rast pa se pojavila, po ekonomiste neugodna, hipoteza da loše makroekonomske politike mogu načiniti puno štete, ali da 'dobra' makroekonomska politika ne može sama po sebi 'stvoriti' rast.[8]

Država je neosporno glavni akter kada govorimo o opravku i rastu. Iako se najviše inzistira na državnim investicijama, nisu one jedini bitan aspekt državnog djelovanja, radi se tu i o uspostavljanju bolje organizacije, veće stručnosti i boljem razumijevanju potreba u različitim državnim institucijama, od pravosuđa i regulatornih agencija pa do lokalne samouprave. Glavni cilj državnnog djelovanja na institucije je smanjivanje broja pogrešaka koje se

[8] Ilić M. (2013.); Razvoj globalne financijske krize i utjecaj na promjene u financijskom sustavu i gospodarstvu

dešavaju, i iako se pojedinačno ne čine bitne i velike, zajedno zbrojene daju propuste u rastu koji vjerojatno iznose i do nekoliko postotaka godišnje.

Ako se za izlazak iz krize odabere način koji potiče na jačanje i poticanje privatnog sektora, to ne znači da aktivna državna uloga nestaje. Kako bi se omogućila što bolja podloga za razvoj privatnog sektora, aktivnost države mora biti veoma snažna. Naime, država sada mora odigrati dosta drugačiju ulogu nego kod upravljanja institucijama, radi se o promjenama do kojih mora doći kako bi se potaknuo razvoj ptivatnog poduzetništva koji će u konačnici imati za cilj stvaranje konkurentnog gospodarstva. Ovakva ideja često puta je prepoznata kao dobra, ali s obzirom na to da je teško promijeniti jednu instituciju, pa makar za dobrobit svih, puno teže je mijenjati državu. Stoga ne čudi da je provedba ovog načina poticanja rasta i razvoja često puta spora i nepoželjna.

5.2. Mjere pomoći financijskom i gospodarskom sustavu

Kapital se usmjerava prema onim tržištima koja mu daju sigurnost i omogućavaju ostvarivanje određenog povrata, stoga selektivna pomoć i reforme imaju utjecaj na alociranje sredstava. Smatra se kako je monetarna politika, u uvjetima banakarske krize, relativno neučinkovita. Isto tako se smatra da će fiskalne mjere imati slabiji efekt ako negativno utječu na zaduženost.

Lokalne ekonomije i ekonomije zemalja u razvoju imaju manju mogućnost za ostvarivanje pomoći s obzirom na njihova veća zaduženja i ovisnosti o stranom kapitalu. Smanjenje kreditnog rejtinga negativno utječe na razvoj kroz smanjenje BDP-a zbog manje javne potrošnje te na stagnaciju pojedinih ekonomija koje su visoke stope rasta bazirale na potrošnji i korištenju stranog kapitala. Prethodno navedeno smanjenje rejtinga imalo je izrazit utjecaj na razvoj financijske krize, a posebno na europske zemlje u razvoju. Smanjenje rejtinga u zemljama u razvoju zapravo smanjuje mogućnost dostupnosti samih sredstava za razvoj jer rastu izdatci za kamate. Sve prethodno navedeno uzrokuje pad razine razvoja gospodarstva i rast nezaposlenost.

Dodatna važna mjera je održavanje poreznih stopa na razinama na kojima neće negativno utjecati na gospodarstvo, ali ipak moraju biti na dovoljnoj razini kako bi mogle pokrivati javne rashode. Današnja međunarodna konkurencija temelji se na nižim razinama poreznih stopa kao i na raznim potporama potencijalnim ulagačima što ima negativan utjecaj na zemlje u razvoju koje nemaju izrazito jake javne financije. Sanacije banaka u većini slučajeva bile su

bolji izbor jer je njihov trošak na kraju bio puno manji od onoga prouzrokovanog padom razine poreznih prihoda koji je za sobom vukao ostale socijalne izdatke i probleme sa nezaposlenošću.

Zemlje	Pad BDP-a	Porast duga	Monetarna ekspanzija	Fiskalni troškovi		Trajanje	Maks. likvidnost	Potpora likvidnost	Nenaplativi zajmovi-maks.
	Medijani								
	U postotku BDP-a				U postotku imovine financijskog sustava	Godine	U postotku depozita i inozemnih obveza		U postotku svih kredita
Sve	23.0	12.1	1.7	6.8	12.7	2.0	20.1	9.6	25.0
Napredne	32.9	21.4	8.3	3.8	2.1	3.0	11.5	5.7	4.0
U nastajanju	26.0	9.1	1.3	10.0	21.4	2.0	22.3	11.1	30.0
U razvoju	1.6	10.9	1.2	10.0	18.3	1.0	22.6	12.3	37.5

Slika 8: Ishodi bankovnih kriza 1970. – 2011.

Izvor: prilagođeno prema L. Laeven i F. Valencia (2012), „Systemic Banking Crises Database: An Update“, IMF Working paper, WP/12/163)

5.3. Fiskalni i monetarni aspekti pomoći financijskom sustavu

Fiskalne mjere ne predstavljaju učinkovito rješenje u slučaju zemlje sa nerazvijenim gospodarstvom, one se mogu fleksibilno primjenjivati u slučajevima zemalja koje su manje zadužene dok se ekspanzivna monetarna politika vodi u zemljama koje nisu imale fiksiran tečaj.

Učinkovitost fiskalnih paketa pomoći koji su se primjenjivali u pojedinim državama u krizi često puta su bili uvjetovani lokalnim okruženjima te realnim mogućnostima koje su bile vezane uz javne financije te mogućnosti vanjskog financiranja i primanja pomoći. Dodatan problem predstavljalo je i zaduživanje koje je s porastom krize samo raslo, imalo je za svrhu održavati razinu nezaposlenosti kao i javnu potrošnju na određenom nivou.

Tijekom krize 2008. Pojavile su se nestandardne monetarne mjere kojse su su uz smanjivanje kamatnih stopa uvele i druge poticaje za podržavanje poslovanja banaka s ciljem boljeg učinka u realnoj ekonomiji. Nakon zamrzavanja međubankovnih tržišta posudbe, uvedene su posebne mjere. Kako bi se poboljšalo funkcioniranje u uvjetima nestabilnosti, proširena je baza kolaterala koji mogu biti prihvaćeni za financiranje pri Europskoj središnjoj banci. Pravovremena intervencija spriječila je kolaps financijskih tržišta i ostale posljedicena na

cijelu ekonomiju. Time je došlo do povećanja ukupne likvidnosti europskog bankovnog sustava.

5.4. Dopuštenost državnih potpora za vrijeme krize

Ekonomska kriza koja se dogodila 2008. godine, a njezin početak se nazirao još 2007., potakla je na preispitivanje politike državnih potpora u Europskoj Uniji. U prosincu 2008. godine, tadašnji francuski predsjednik Sarkozy zatražio je Europsku Komisiju da privremeno prekine zabranu davanja državnih potpora. Sarkozy je zapravo ukazivao na potrebu davanja financijske pomoći bankarskom sustavu, kako bi se izbjegao slučaj još veće krize. Bankarski sustav je osnova za funkcioniranje današnjeg tržišta kapitala. Kolaps bankarskog sustava doveo bi do potpunog nereda. Sarkozyjev zahtjev za obustavom zabrane davanja državnih potpora zapravo je naglašavao kako su potrebne promjene u samom definiranju dopuštenih državnih potpora. Financijske injekcije dolazile bi u bankarski sustav iz državnih sredstava i time bi i same bile državne potpore. Činjenica da bi se radilo o državnim potporama nije predstavljala problem. Pitanje koje je predstavljalo problem bilo je da li bi takve državne intervencije bile uopće dopuštene ili ne. Komisija je već na samom početku krize započela s odobravanjem većeg broja potpora.

Financijska kriza koja je zavladala 2008. mogla bi se svrstati i kao automatska i kao diskrecijska iznimka. Među automatskim iznimkama postoji ona koja govori o izvanrednom događaju slijedom čega bi se određene potpore uvedene za vrijeme krize mogle podvesti pod one koje su namijenjene za popravak štete uzrokovane jednim takvim izvanrednim događajem kao što je svjetska financijska kriza. Druga mogućnost je da se financijska kriza proglasi ozbiljnim poremećajem u gospodarstvu kakvog nalazimo u trećem stavku članka 107 UFEU te da se potpore uvedene za vrijeme i zbog krize tumače kao dopuštene potpore potrebne za rješavanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice.[9]

Diskrecijska iznimka koja se koristi za stanje ozbiljne poremećenosti gospodarstva prvi puta je upotrijebljena 80-ih godina u Grčkoj. Danas je to jedna od najčešćih iznimki na koje se države članice EU-a pozivaju.

[9] Vidjeti na: https://www.pravo.unizg.hr/_.../diplomski_LV_17._09._sadrzaj_ukljucen_-USB.doc; str. 15-16

6. UTJECAJ DRŽAVNIH MJERA NA AKTIVNOST BANKARSKOG SEKTORA

6.1. Efektivnost mjera

Postoje izrazite razlike kod brzine oporavka zemalja iz krize,a ovise o razlikama u samom izboru pojedinih mjera te o različitoj frekvenciji uporabe tih mjera

Veći napredak te veću uspješnost u restrukturiranju banaka zabilježile su one države koje su funkciju centralne banke ograničile na pružanje likvidnosnih potpora. Dodatan doprinos uspješnom rekonstruiranju omogućava i postojanje širokog političkog konsenzusa te promišljeno izrađenog plana rekonstrukcije. Veoma bitan aspekt zauzima i kreiranje specijaliziranih agencija te dozvoljavanje centralnoj banci da se bavi uptavljanjem monetarnom politikom.. Države koje su u konačnici postigle uspješne rezultate zaključile su kako se glavnina problema zapravo ne nalazi u likvidnosti, nego u solventnosti. Isto tako upotreba „loan workout“ jedinica odigrala je izrazito bitnu ulogu u svim državama koje su pronašle uspješna rješenja kada se govori o problemu banaka. Većina uspješnih zemalja koristila se spajanjem ili zatvaranjem nesolventnih banaka što potvrđuje značajnost likvidacijske mjere.

Instrumente kao što su zamjena obveznica i izdavanje novog kapitala koristile su sve zemlje kao mjeru za oporavak. No međutim, korištenje tih instrumenata nije pogodno za budžet. Zemlje u tranziciji su, zbog budžetskih ograničenja, koristile razdvajanje banaka ili pak spajanje sa stranim bankama.

U tablici koja slijedi naveden je postotak slučajeva kada se koristio instrument sanacije po skupinama zemalja. Zemlje su podijeljene po uspješnosti sanacije te su navedene i najčešće korištene mjere.

Tablica 2: Korištenje i uspjeh sanacije

	Uspješna sanacija	Srednje uspješna sanacija	Neuspješna sanacija
Središnja banka kao jedina agencija za sanaciju	20	57	100
Likvidnosna potpora središnje banke	40	86	100
Specijalizirane jedinice za „debt workout"	100	86	67
Zatvaranje banke	80	57	33
Spajanje	60	86	33
Privatizacija (gdje je moguća)	100	100	33
Sanacija poduzeća dužnika	40	71	0
Injekcija obveznica	100	86	100
Sankcije vlasnicima i menadžerima	100	71	33
Izdavanje novog kapitala	60	57	33

Izvor: Krpetić D. (2012.), Sanacija i restrukturiranje banaka; diplomski rad

6.2. Utjecaj mjera na aktivnost bankarskog sektora u slučaju VB

Iako je Vlada u slučaju Velike Britanije bankarskom sustavu pružila izrazitu podršku, kreditiranje se još uvijek nije činilo kao najsretnija opcija za banke. Osim svog uobičajenog paketa mjera za promicanje stabilnosti financijskog sustava, Vlada je potpisala dva sporazuma s Lloyds grupacijom i s RBS-om s izričitim ciljem koji se odnosio na povećanje kreditiranja.

Prvi sporazum potpisan je za vrijeme dokapitalizacije i sačinjavao je dio paketa koji se odnosio na smještaj i otvorenu ponudu dogovora potrebnu za dokapitalizaciju. Sporazum između RBS-a i Vlade naveo je sljedeće detaljne uvjete koji su se odnosili na hipoteku i bankovno kreditiranje malih i srednjih poduzeća:

- Što se tiče kreditiranja za hipoteke, RBS se obvezao kako će odmah vratiti i održavati dostupnost i aktivni marketing konkurentnim cijenama hipoteka kreditiranjem iduće tri godine na razini barem jednakoj onoj u 2007. godini. Također je pristao staviti na raspolaganje povećane svote za naredni 12 njeseci „za zajednički kapital/zajedničku shemu vlasništva“ i podržati inicijativu „za kontinuirano širenje financijske sposobnosti“.
- Što se tiče potpore malih i srednjih poduzeća, RBS je pristao na ponovnu uspostavu i održavanje aktivnog marketinga konkurentnim kamatama za kreditiranje malih i srednjih poduzeća na razini barem jednakoj onoj 2007. godine. Također je dogovoreno da se objavljuje godišnje izvješće o ukupnom kreditiranju malih i srednjih poduzeća
- RBS se složio s usvajanjem politike transparentnog javnog izvještavanja i kreditiranja malih i srednjih poduzetnika u dogovoru s ministarstvom financija
- Na kraju kako bi zadovoljio zahtjeve EU komisije, RBS-ov godišnji rast kreditiranja biti će ograničen na više od prosječne gdišnje stope rasta izvanredne imovine britanskih banaka i prosječne gosišnje stope rasta BDP-a, tijekom zahtjevanog razdoblja.

Ugovor potpisan između Lloyds i ministarstva financija sadržavao je veoma sličan set uvjeta, osim sume u prilog „zajedničkog kapitala“ koja je uvjetno postavljena na iznos od 15 – 20 milijuna funti dok je iznos za potporu inicijative “za kontinuirano širenje financijske sposobnosti“ postavljen na 3 milijuna funti.

7. PERSPEKTIVE BANKARSKOG SEKTORA U VB

Neki elementi maloprodajnog bankarstva ispunjavaju važnu ulogu u životima većine ljudi. Bankovne usluge su ključne za financijsku dobrobit mnogih ljudi i iako je javnost još uvijek cijenila sve svakodnevne usluge koje im banka pruža, javni imidž banaka bio je okaljan zbog krize.

Tijekom desetak godina koje su prethodile krizi znatan profit iz bankarskog sektora nastanjivao se kod dioničara i viših menadžera, ali su porezni obveznici bili ti koji su spašavali banke koje su propadale. Korist od bankarstva, a posebno za industriju i pojedince, razlog je zbog kojeg je Vladi jako teško dozvoliti pojedinoj banci da ode u stečaj. Npr. bankroti RBS-a, Lloydsa ili pak Barclaysa imali bi katastrofalne posljedice na štediše i druge.

7.1. Investicijsko bankarstvo

Pojam investicijskog bankarstva opisuje organizaciju koja pod svojim okriljem ima čitav niz aktivnosti kao što su pružanje savjeta, posredovanje kod transakcija, upravljanje imovinom te glavnim trgovačkim djelatnostima. Svaka od tih aktivnosti važna je za funkcioniranje veletržišta.

Tradicionalno, banke su ili investicijske ili komercijlne (maloprodajne). U komercijalnom bankarstvu, ustanova prikuplja depozite od klijenata i daje izravne kredite tvrtkama ili pojedincima. Kod investicijskog bankarstva ustanova stvara novac na dva različita načina. Može se osloniti na javna sredstva putem tržišta kapitala prodajom dionica, a isto tako može se tražiti poduzetnički ili privatni kapital u zamjenu za udio u poduzeću. Investicijska banka također se može baviti savjetovanjem, npr. može pružati savjete tvrtkama o spajanjima i akvizicijama.

Investicijske banke podržavaju gospodarski rast na način da podupiru korporativne promjene i razvoj te doprinoseći likvdnosti na tržištu kapitala:

- Kroz pružanje trgovačkih bankovnih usluga omogućavaju financiranje velikih projekata kojima se komercijalne banke ne bave
- Kroz spajanja i akvizicije i savjetodavne aktivnosti, investicijske banke pomažu klijentima postići strateške ciljeve
- Putem dužničkih i vlasničkih poduzeća, investicijske banke podržavaju likvidnost na tržištima kapitala putem usklađivanja financiranja i kupaca i prodavača

7.2. Trgovina financijskim instrumentima

Čak i oni najsitničaviji koji su kritizirali složenost banaka, složili su se kako su kupnja sekuritizacije i financijskih instrumenata zapravo povlastica. Profesor Buiter tvrdi kako je sekuritizacija divan izum koji omogućava da nelikvidna imovina postane likvidna i nešto što inače nije spremno za tržište da postane tržšni element. Odbacivanje sekuritizacije će dovesti do značajne kontrakcije u dostupnosti hipoteka sa značajnim negativnim posljedicama za potrošače. Dr. Danielsson tvrdi kako je sekuritizacija nešto što bi nam izrazito nedostajalo kada ga ne bi bilo.

Dok neki tvrde da će tržišni odgovor na krizu do koje je došlo biti gašenje manje pozitivnih aspekata sekuritizacije, opći konsenzus zaključio je kako je potrebno napraviti

regulatornu reformu koja će ponuditi neko dugoročno rješenje. S obzirom na prirodu takve reforme potrebno je zatražiti od banaka da „stave malo više kože u igru“ te da se trguje većim brojem instrumenata prilikom razmjene.

Negativan šok kojem su sve financijske institucije izložene zahvaljujući sekuritizaciji će vjerojatno rezultirati promijenjenim poslovnim praksama. Očekuje se da će takva promjena prisiliti banke da se vrate praksi vođenja većeg broja kredita nastalih na njihovim vlastitim bilancama.

Jedan od mnogih razloga zašto je „toksična imovina“ imala tako razarajući učinak bilo je to da su institucije imale samo klimavu predodžbu o tome gdje su bile, što su predstavljale i koje su im vrijednosti. Preporučuje se da FSA poduzme korake za poticanje trgovine putem klirinških kuća, gdje je to prikladno, na burzama. Međunarodna priroda financija ukazuje na to da bi unilateralna akcija Velike Britanije bila neučinkovita. Štoviše, u svijetu financija Velika Britanija igra ulogu ključnog igrača u provođenju svih ovih planova.

7.3. Konkurencija u bankarskom sektoru

Tržišta koja kvalitetno funkcioniraju potiču poduzetnike na širenje ponude, snižavanje cijena, poboljšanje proizvodnje te na inovacije, to se na potrošače odražava na pozitivan način kroz snižene cijene te kvalitetniji i širi izbor. Prilikom procjene budućih uvjeta bankarskog sektora, promjene u uvjetima tržišnog natjecanja ne mogu se ignorirati.

Konsolidacija je jedna od bitnijih aspekata koji će doprinijeti promjenama u konkurentnosti bankarskog sektora. U predproračunskom izvješću 2008. godine Vlada je iznijela neke od primjera konsolidacije Velike Britanije:

- Prijenos depozitnih knjiga Bradford & Bingleya i dviju islandskih podružnica u Abbey National i ING.
- Preuzimanje Alliance i Leicestera od strane španjolske banke Santander
- Spajanje između Lloyds TSB-a i HBOS-a
- Planirana udruživanja mnogih britanskih stambenih štedionica Cheshire, Derbyshire i Nationwide Building društva; Barnsley i Yorkshire Building društva; Scarborough i Skipton društva

7.4. Ponovna izgradnja povjerenja u bankarskom sektoru

Kada govorimo o gubitku povjerenja u bankarskom sektoru, možemo navesti neke od elemenata koji su pridonijeli toj negativnoj posljedici:

- Percepcija katastrofalne stručnosti i sposobnosti koju su pokazali rukovoditelji banaka
- Nepošteni troškovi propisani od strane banaka na klijente
- Prodaja financijskih proizvoda kupcima koji si ih ne mogu priuštiti
- Očita nevoljkost zajmodavaca u daljnjem pružanju usluga, čak i onim kupcima koji već imaju podignute visoke hipoteke

Menadžment i uprava nekih banaka iznevjerili su svoje dioničare i stvorili su zabrinutost kod svojih kupaca, taj neuspjeh imao je razarajuće posljedice na privatne i javne financije Velike Britanije. Izravne posljedice toga najviše su osjetili pojedinci, kućanstva te britanska poduzeća. Kako bi financijske institucije opet povratile povjerenje biti će potreban izrazit napor. Posebna pozornost će se svakako morati posvetiti nadzoru investitora i zajmodavaca.

ZAKLJUČAK

Glavni problem o kojem je pisano u ovom radu je nastanak bankarske krize u Velikoj Britaniji, pregled mogućih uzroka te reakcije države na cijelu situaciju. Kako su krize, a osobito financijske, iznenadna pojava, reakcije moraju biti brze i odlučne što ne daje previše vremena za razmišljanje. Jedino što preostaje bankama kada se nađu već u dubokoj krizi i ne znaju kako dalje je to da se obrate državi za pomoć, iako u tom trenutku svo povjerenje koje je ukazano njihovim korisnicima pada u vodu jer nisu uspjeli sami sačuvati njihove depozite ili pak uredno davati kredite, nema drugog logičnijeg rješenja jer bi zatvaranje banke ipak bila najgora solucija za sve. Do krize obično dođe zahvaljujući neadekvatnoj provedbi kontrola i nadzora u odgovornim institucijama, tako da se institucionalni aspekt uzima kao izrazito bitan kod nastanka krize pa i kod oporavka nakon krize. Pogrešni potezi političara igrali su ogromnu ulogu u ovoj krizi, kao i u mnogim ostalima.

Do ogromnog problema za cijelo društvo je došlo u trenutku kada je Velika Britanija pokušavala pokriti troškove posrnulih banaka, a ni sama nije imala novca za njihove dugove. Uporna u pokušajima spašavnja, Vlada je zaboravila na socijalne aspekte i potrebe malih i srednjih poduzeća te je došlo do velike socijalne krize i do visoke razine nezaposlenosti. Sve navedeno ukazuje na izrazitu povezanost bankarskog sektora sa cijelim društvom te njegovu potrebu za svakodnevno i uredno funkcioniranje istog.

Ova kriza iz 2008. nažalost nije posljednji primjer, ovih dana cijela Velika Britanija pa i britanske banke suočavaju se sa situacijom koja bi mogla potaknuti sličan razvoj događaja kao 2008. godine. Naime, na referendumu održanom 23. lipnja 2016. godine Britanci su se odlučili za izlazak iz EU. Tečaj funte u odnosu na američki dolar pao je na najnižu razinu od 1985. godine, cijene dionica britanskih banaka Lloydsa, Royal Bank of Scotland i Barclaysa pale su za više od 23 posto. Pitanje je hoće li cijela ova situacija prerasti u jednu veliku recesiju i hoće li banke koje su uz sve moguće pomoći preživjele krizu iz 2008., preživjeti i ovu koja se očekuje.

LITERATURA

1. Ahec-Šonje A. (2002): Analiza osjetljivosti bankarskog sustava – primjena „signalne“ metode, EKONOMSKI PREGLED, 53 (9-10) 807-848

2. Eichengreen i Arteta (2000.)

3. Gonzalez-Hermosillo (1999.)

4. Hardy i Pazarbasioglu (1999.)

5. Ilić M. (2013.); Razvoj globalne financijske krize i utjecaj na promjene u financijskom sustavu i gospodarstvu

6. LIDER (2008.); Britanski regulatori traže kupca za Bradford & Bingleya

7. Šonje V. (2013): Pouka europske bankarske krize, Banka.hr, [Internet], raspoloživo na: http://www.banka.hr/komentari-i-analize/pouka-europske-bankarske-krize

GRAFOVI

Graf 1: VB inflacija i bazna stopa (2003 - 2015), Izvor: Economics.help, http://www.economicshelp.org/blog/7501/economics/the-great-recession/

Graf 2: Stopa nezaposlenosti (2000 - 2009), Izvor: Statista, http://www.statista.com/statistics/279898/unemployment-rate-in-the-united-kingdom-uk/

Graf 3: Kretanje cijene dionica Northern Rocka, Izvor: Poslovni dnevnik, http://www.poslovni.hr/trzista/britanska-vlada-odbila-sve-ponude-northern-rock-se-nacionalizira-70918

TABLICE

Tablica 1: Promjene u poslovanju između prvih kvartala 2008. i 2009., Izvor: http://eprints.kingston.ac.uk/6916/2/Kitching-J-6916.pdf

SLIKE

Slika 1: Udio pojedinih obveza Northern Rock banke prije i poslije državne intervencije, Izvor: http://www.princeton.edu/~hsshin/www/nrJEP.pdf

Slika 2: Sastav depozita Northern Rock banke prije i poslije državne intervencije,

Izvor: http://www.princeton.edu/~hsshin/www/nrJEP.pdf

Slika 3: Bradford & Bingley imovinsko stanje prije i za vrijeme krize,

Izvor: http://www.telegraph.co.uk/finance/markets/questor/2792982/Its-hard-to-see-any-value-in-the-shares-of-Bradford-and-Bingley.html

Slika 4: Pad cijene dionica Bradford & Bingleya,

Izvor: http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7641193.stm

Slika 5: Cijena dionica HBOS-a i Lloyds TSB-a,

Izvor: http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7621151.stm

Slika 6: Cijene dionica Lloydsa,

Izvor: http://www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/investing/shares/11884454/Buy-Lloyds-Bank-shares-today-to-pocket-a-7pc-yield-in-2017.html

Slika 7: Cijene dionica Royal Bank of Scotland Grupe,

Izvor: http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/8147172.stm

Slika 8: Ishodi bankovnih kriza 1970. – 2011., Izvor: prilagođeno prema L. Laeven i F. Valencia (2012), „Systemic Banking Crises Database: An Update“, IMF Working paper, WP/12/163)

IZVORI S INTERNETA

1. https://www.pravo.unizg.hr/_.../diplomski_LV_17._09._sadrzaj_ukljucen_-USB.doc

SAŽETAK

Ovim završnim radom predočen je sam pojam bankarske krize te mogući uzroci različitih naravi koji prethode njenom nastanku. Da bi došlo do bankarske krize potreban je čitav niz političkih te kontrolnih pogrešaka zahvaljujući kojima se, na korist pojedinaca, šteti cijelom sustavu. Situacija u Velikoj Britaniji iz 2007./2008. godine navedena je kao primjer kako ne treba postupati u dotičnoj situaciji. Banke Velike Britanije suočene su s ogromnim gubicima na štetu cijelog naroda. U radu je analizirana situacija banaka koje su pretpjele najveće gubitke te su predstavljena rješenja koja su u većini slučajeva rezultirala Vladinim akcijama. Pravna država i njen novac na kraju ostaju jedina mogućnost kod izvlačenja iz bilo kojeg dubljeg problema, a s obzirom na to da ni njene mogućnosti nisu neiscrpne, uzima se od manjih kako bi se dalo većima pa štetu na kraju najviše osjeti stanovništvo. Danas je, i politički i ekonomski gledano, u svijetu izrazito nestabilna situacija, ali ako pogledamo grafove Velike Britanije, situacija je ipak bolja od one iz prethodno navedenih godina što nam ukazuje na to da je Velika Britanije izvukla barem nekakvu pouku iz prethodne situacije.

Ključne riječi: Bankarska kriza, Velika Britanija, Vlada

SUMMARY

This final paper presented the term of a banking crisis and the possible causes of different nature that preceded its creation. It is needed a series of political and control errors which, for the benefit of individuals, damage the entire system. The situation in the UK from 2007-2008 was cited as an example of how not to act in a given situation. Banks of England are facing huge losses to the detriment of the whole nation. The paper analyzes the situation of banks that are seen after the most damage and are presented solutions which are in most cases resulted in government actions. The Government and her money eventually remain the only possibility of the removal of any deeper problem, but even her possibilities are not limitless, they usually take from smaller to give bigger so the population is always that one that is the most damaged. Today, both politically and economically, in the world is highly unstable situation, but if you look at the graphs of Great Britain, the situation is still better than at aforementioned years which indicates that the United Kingdom drew at least some lesson from the previous situation.

Keywords: Banking crises, Great Britain, Government